

Datum van
inontvangstneming : 12/03/2025

Zaak C-70/25 [Tukowiecka]ⁱ

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

3 februari 2025

Verwijzende rechter:

Sąd Rejonowy w Koszalinie (Polen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

23 januari 2025

Verzoekende partij:

N.O.

Verwerende partij:

PKO BP SA

[OMISSIS]

BESLISSING

23 januari 2025

De **eerste burgerlijke kamer** van de **Sąd Rejonowy w Koszalinie** (rechter in eerste aanleg Koszalin, Polen; hierna: „SR”) [OMISSIS]

Heeft na ter raadkamerzitting te Koszalin kennis te hebben genomen van

de vordering van N.O.

tegen PKO BP SA, gevestigd te W.

inzake een betaling

beslist:

ⁱ Dit is een fictieve naam, die niet overeenkomt met de werkelijke naam van enige partij in de procedure.

- 1) Krachtens artikel 177, lid 1, punt 3¹, van de kodeks postępowania cywilnego (wetboek van burgerlijke rechtsvordering) wordt de behandeling geschorst.
- 2) Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt verzocht om een prejudiciële beslissing over de hieronder geformuleerde vraag [OMISSIS].

[OMISSIS]

VERZOEK OM EEN PREJUDICIËLE BESLISSING

[OMISSIS]

Prejudiciële vraag

Moet artikel 73, lid 1, gelezen in samenhang met artikel 74, lid 1, van richtlijn (EU) 2015/2366 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2015 betreffende betalingsdiensten in de interne markt (PB 2015, L 337, blz. 35, zoals gewijzigd) aldus worden opgevat dat een aanbieder van betalingsdiensten mag weigeren om het bedrag van een niet-toegestane betalingstransactie onverwijld terug te betalen aan de betaler indien deze in verband met de niet-toegestane transactie een verlies heeft geleden doordat hij door grove nalatigheid de in artikel 69 genoemde verplichtingen niet is nagekomen?

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding en relevante feiten

- 1 Partijen in het geding zijn gebonden door een overeenkomst inzake een persoonlijke rekening. Verzoekster N.O. is het slachtoffer geworden van oplichting. Daarbij heeft een niet nader geïdentificeerde dader te kennen gegeven belangstelling te hebben voor de aankoop van een voorwerp dat door verzoekster te koop is aangeboden op een internetveiling. Vervolgens heeft deze persoon haar een link gestuurd die haar heeft misleid ten aanzien van de banden van de dader met de veilingwebsite en waarmee zij de vermeende transactie diende te bevestigen. Als gevolg daarvan heeft verzoekster een webpagina bezocht die op bedrieglijke wijze deed denken aan de website van haar bank en heeft zij haar inloggegevens voor online bankieren op deze pagina ingevuld. De dader heeft de aldus aan verzoekster onvreemde gegevens gebruikt om vanaf haar bankrekening 3 000 Poolse zloty (PLN) over te maken naar zijn eigen rekening. De transactie is door de dader geautoriseerd met behulp van een sms-code die hij met een list van verzoekster heeft verkregen.
- 2 Verzoekster heeft pas de volgende dag ingezien dat zij het slachtoffer van oplichting was geworden. Vervolgens heeft zij onmiddellijk zowel de verwerende bank als de politie van de niet-toegestane transactie in kennis gesteld. De dader is niet geïdentificeerd.

- 3 De verwerende bank heeft geweigerd om het bedrag van de niet-toegestane transactie aan verzoekster terug te betalen en heeft onder meer aangevoerd dat het geleden verlies het gevolg was van het met grove nalatigheid niet-nakomen van verzoeksters verplichting om bij het aanhouden van het betreffende betaalinstrument de nodige zorgvuldigheid te betrachten en om dat instrument niet beschikbaar te stellen aan onbevoegden.
- 4 Verzoekster heeft de SR verzocht om de verwerende bank te veroordelen tot betaling van een bedrag van 3 000 PLN. Zij heeft haar vordering gemotiveerd door erop te wijzen dat de bank als aanbieder van betalingsdiensten gehouden is om het bedrag van niet-toegestane betalingstransacties onverwijld terug te betalen, behalve wanneer er redelijke gronden zijn om aan te nemen dat de betaler zich schuldig heeft gemaakt aan fraude. De bank heeft aangevoerd dat zij tevens van haar verplichting tot terugbetaling van niet-toegestane transacties kan worden vrijgesteld wanneer de betaler door grove nalatigheid zijn verplichtingen niet is nagekomen.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

- 5 Artikel 46, leden 1 en 3, van de ustawa o usługach płatniczych (wet op de betalingsdiensten) van 19 augustus 2022 (geconsolideerde tekst: Dz. U. 2024, volgnr. 30, zoals gewijzigd; hierna: „uup”):
 1. *Onverminderd artikel 44, lid 2, betaalt de betalingsdienstaanbieder van de betaler hem, in het geval van een niet-toegestane betalingstransactie, onmiddellijk het bedrag van de niet-toegestane betalingstransactie terug en in elk geval uiterlijk aan het einde van de eerstvolgende werkdag nadat hij zich rekenschap heeft gegeven van de transactie of daarvan in kennis is gesteld, behalve wanneer de betalingsdienstaanbieder van de betaler redelijke gronden heeft om fraude te vermoeden en deze gronden schriftelijk aan de bevoegde opsporingsautoriteiten meedeelt. Indien de betaler gebruikmaakt van een betaalrekening, herstelt de betalingsdienstaanbieder van de betaler de rekening die met dat bedrag is gedebiteerd in de toestand zoals die zou zijn geweest indien de niet-toegestane betalingstransactie niet had plaatsgevonden. De valutadatum van de creditering van de betaalrekening van de betaler is uiterlijk de datum waarop het bedrag was gedebiteerd. [...]*
 3. *De betaler is volledig aansprakelijk voor een niet-toegestane betalingstransactie indien hij er opzettelijk aanleiding toe heeft gegeven of dat heeft gedaan als gevolg van een opzettelijke schending of een schending als gevolg van grove nalatigheid van een of meer van de op hem rustende verplichtingen van artikel 42.*

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

- 6 [Richtlijn (EU) 2015/2366 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2015 betreffende betalingsdiensten in de interne markt, houdende wijziging van de richtlijnen 2002/65/EG, 2009/110/EG en 2013/36/EU en verordening (EU) nr. 1093/2010 en houdende intrekking van richtlijn 2007/64/EG] (hierna: „richtlijn 2015/2366”):

Artikel 73, lid 1 *De lidstaten zorgen ervoor dat, onverminderd artikel 71, de betalingsdienstaanbieder van de betaler, in geval van een niet-toegestane betalingstransactie, de betaler onmiddellijk het bedrag van de niet-toegestane betalingstransactie terugbetaalt en in elk geval uiterlijk aan het einde van de eerstvolgende werkdag, nadat hij zich rekenschap heeft gegeven van de transactie of daarvan in kennis is gesteld; uitgezonderd indien de betalingsdienstaanbieder van de betaler redelijke gronden heeft om fraude te vermoeden en deze gronden schriftelijk aan de relevante nationale autoriteit meedeelt. In voorkomend geval herstelt de betalingsdienstaanbieder van de betaler de betaalrekening die met dat bedrag is gedebiteerd in de toestand zoals die geweest zou zijn mocht de niet-toegestane betalingstransactie niet hebben plaatsgevonden. In dit verband wordt er ook voor gezorgd dat de valutadatum van de creditering van de betaalrekening van de betaler uiterlijk de datum is waarop het bedrag was gedebiteerd.*

Artikel 74, lid 1 *In afwijking van artikel 73 kan de betaler worden verplicht om tot een bedrag van 50 EUR het verlies in verband met een niet-toegestane betalingstransactie te dragen dat uit het gebruik van een verloren of gestolen betaalinstrument of uit het onrechtmatig gebruik van een betaalinstrument voortvloeit.*

De eerste alinea geldt niet indien:

- a) het verlies, de diefstal of het onrechtmatig gebruik van een betaalinstrument niet kon worden vastgesteld door de betaler voordat een betaling plaatsvond, tenzij de betaler zelf frauduleus heeft gehandeld, of*
- b) het verlies is veroorzaakt door het handelen of nalaten van een werknemer, agent of bijkantoor van een betalingsdienstaanbieder of van een entiteit waaraan diens activiteiten waren uitbesteed.*

De betaler draagt alle verliezen in verband met niet-toegestane betalingstransacties indien de betaler deze heeft geleden doordat hij frauduleus heeft gehandeld of opzettelijk of door grove nalatigheid een of meer van de in artikel 69 genoemde verplichtingen niet is nagekomen. In die gevallen is het in de eerste alinea bedoelde maximumbedrag niet van toepassing.

Wanneer de betaler niet frauduleus heeft gehandeld, noch opzettelijk zijn verplichtingen uit hoofde van artikel 69 heeft verzaakt, kunnen de lidstaten de in dit lid bedoelde aansprakelijkheid beperken, met name rekening houdend met de aard van de persoonlijke beveiligingsgegevens en met de specifieke

omstandigheden waarin het betaalinstrument is verloren, gestolen of onrechtmatig is gebruikt.

Overweging 76 van richtlijn 2015/2366:

In ieder geval dient de betaler altijd beschermd te zijn door de algemene terugbetalingsregel in het geval van niet-toegestane of foutief uitgevoerde betalingstransacties.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 7 Aangezien in de procedure is vastgesteld dat de litigieuze transactie niet is geautoriseerd, moet de SR onderzoek verrichten ten aanzien van artikel 46 uup. Dat artikel is aangenomen tot omzetting van de bepalingen van de artikelen 73 en 74 van richtlijn 2015/2366 en moet door de rechter worden onderzocht om het tussen partijen gerezen rechtsgeding te beslechten ter zake van de verplichting van de betalingsdienaarbieder om het bedrag van de transactie terug te betalen.
- 8 Verzoekster heeft de SR verzocht om vast te stellen dat het beginsel van terugbetaling van niet-toegestane betalingstransacties alleen kan worden uitgesloten in de situatie van artikel 73 van de richtlijn, namelijk wanneer de aanbieder redelijke gronden heeft om aan te nemen dat de betaler zich schuldig heeft gemaakt aan fraude en hij de bevoegde nationale autoriteit van die gronden in kennis stelt. Wanneer geen sprake is van dergelijke gronden (zoals in de onderhavige zaak), betaalt de aanbieder het bedrag van de niet-toegestane transactie onverwijld en uiterlijk aan het eind van de eerstvolgende werkdag terug. Pas daarna en na opheldering van alle relevante omstandigheden kan de aanbieder de betaler verzoeken om verliezen die het gevolg zijn van zijn grove nalatigheid te dragen. Indien de betaler weigert om het bedrag van de transactie terug te betalen, is de bank verplicht om een passende rechtsvordering in te stellen.
- 9 De verwerende bank concludeert dat de nationale bepalingen tot omzetting van artikel 74, lid 1, van de richtlijn de aanbieders van betalingsdiensten vrijstellen van de in artikel 73, lid 1, neergelegde verplichting om het bedrag van niet-toegestane betalingstransacties onverwijld terug te betalen wanneer zij vaststellen dat de betaler met grove nalatigheid heeft gehandeld. De bank betoogt dat zij alle relevante voorwaarden inzake de aansprakelijkheid voor niet-toegestane betalingstransacties zelf mag beoordelen en dat zij van haar restitutieplichting is vrijgesteld wanneer zij vaststelt dat de betaler nalatig is geweest.
- 10 Het officiële standpunt ter zake van de omvang van de restitutieplichting is tot uitdrukking gebracht door de Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie (hoofd van de autoriteit voor mededingings- en consumentenbescherming, gevestigd te Warschau):

[OMISSIS]

„Artikel 46, lid 1, uup moet aldus worden opgevat dat de verplichting tot terugbetaling van het bedrag van een betalingstransactie aan de betaler ontstaat ten aanzien van de aanbieder van de betalingsdienst wanneer de betaler aangeeft dat hij de transactie niet heeft geautoriseerd. De aanbieder is gehouden om het bedrag van de beweerdelijk niet-toegestane transactie onverwijld terug te betalen en om dat uiterlijk te doen aan het eind van de eerstvolgende werkdag, behalve wanneer hij redelijke en gestaafde gronden heeft om aan te nemen dat de kennisgeving aan de bevoegde opsporingsinstanties is ingegeven door frauduleuze bedoelingen of wanneer meer dan 13 maanden zijn verstreken sinds de betwiste betalingstransactie is verricht. Het vermoeden dat de betaler de niet-toegestane transactie opzettelijk heeft verricht of opzettelijk of met grove nalatigheid minstens een van de verplichtingen van artikel 42 uup niet is nagekomen, is geen gegronde reden om te weigeren om het bedrag van een transactie terug te betalen. In dat geval kan de aanbieder een betalingsvordering tegen de betaler instellen. Indien de betaler het niet eens is met de beoordeling van de aanbieder dat sprake is van grove nalatigheid, wordt de uiteindelijke beoordeling daarvan (en van de aansprakelijkheid van de betaler) verricht door de rechter.

- 11 Naar het oordeel van de SR voorzien de onderzochte richtlijn en de nationale bepalingen tot omzetting daarvan in de algemene regel dat het risico van aansprakelijkheid uit hoofde van een niet-toegestane betalingstransactie volledig bij de aanbieders berust. Het is de aanbieder die zijn uitermate gespecialiseerde betalingsdiensten dient te beveiligen tegen pogingen tot oplichting en die de door de begunstigen van zijn diensten gestorte middelen dient te beschermen.
- 12 In de richtlijn en de nationale wetgeving is tevens bepaald dat betalers aanspraak kunnen maken op restitutie van niet-toegestane transacties, wat betekent dat zij aldus verloren gegane middelen onverwijld moeten kunnen terugkrijgen. Dat recht kan enkel worden ingeperkt wanneer op redelijke gronden wordt vermoed dat de betaler fraude heeft gepleegd en wanneer dat is meegedeeld aan de bevoegde opsporingsinstanties.
- 13 De door de rechter waargenomen praktijk van de betalingsdienaars in het kader van ingediende rechtsvorderingen keert dat beginsel om. Bij de Poolse rechterlijke instanties worden naar aanleiding van niet-toegestane betalingstransacties geen restitutievorderingen van banken tegen consumenten uit hoofde van grove nalatigheid ingediend. Daarentegen worden banken geconfronteerd met een groot aantal vorderingen van consumenten uit hoofde van de niet-restitutie van niet-toegestane betalingstransacties.
- 14 Dat betekent dat het in het geval van niet-toegestane betalingstransacties de regel is geworden dat de aanbieders een beroep doen op de uitzonderingsbepalingen. De algemene regel dat het risico van aansprakelijkheid uit hoofde van niet-toegestane betalingstransacties bij de aanbieders berust, werkt in de praktijk niet. De aanbieders betalen de bedragen van niet-toegestane transacties over het algemeen niet terug en wentelen de noodzaak van een rechterlijk onderzoek ter zake van restitutievorderingen af op de betalers (die veelal consumenten zijn).

- 15 Gelet op het feit dat de door de verwerende bank gevraagde uitlegging van de richtlijn niet strekt tot het bieden van bescherming aan de betaler door toepassing te geven aan het beginsel van terugbetaling van niet-toegestane transacties (zoals neergelegd in overweging 76 van de richtlijn) is de verwijzende rechter van oordeel dat de genoemde bepalingen van de richtlijn aldus moeten worden uitgelegd dat zij zich verzetten tegen de mogelijkheid om te weigeren om het bedrag van een niet-toegestane betalingstransactie onverwijld terug te betalen aan de betaler, indien deze een verlies heeft geleden dat verband houdt met een dergelijke transactie en daarbij door grove nalatigheid zijn verplichtingen niet is nagekomen. In een dergelijk geval moet het bedrag van de niet-toegestane transactie eerst worden terugbetaald aan de betaler, waarna de aanbieder het in rechte kan terugvorderen.
- 16 Door de gevraagde uitlegging wordt de last die gepaard gaat met het aanhangig maken van een proces, de inleiding van een procedure, de betaling van griffierechten, het overleggen van bewijsstukken en het opstellen van documenten verschoven van de betaler (die vaak een consument is) naar de professionele dienstverlener.

[OMISSIS]